

A második nap *Ferling József*, a PR Szövetség elnöke nyitóelőadásával kezdődött. A fenntartóval való kommunikációról és a szponzor-szerzésről tartott impulzív előadásával meggyőzte a kollégákat arról, hogy nincs lehetetlen feladat. A szponzorszerzés előtt elengedhetetlen feladatunk, hogy megismerjük a másik fél szándékait. Egy támogató megnyerését mindig hosszú távú és hatékony együttműködés kövesse. Az intézményünkről előre elkészített alapinformációkkal megkönnyíthetjük leendő támogatónk munkáját.

Ezt követően a Well-Press Kiadó Kft. Újságírója, *Görömbölyi László*, a jó sajtókapcsolati munka alapjairól beszélt. A műfajokról hallott információk gyakorlati alkalmazásával a sajtót mint létező kommunikációs eszközt felhasználhatjuk intézményünk érdekében. A rendezvényről szóló híradásnál mindenképpen fontos megjegyezni: az előadó hangsúlyozta, hogy „a hír közérdekű érdeklődésre tartson számot, ne csak nekünk legyen fontos az információ”.

A tartalmas előadások után felüdülésként sokunk számára felejthetetlen bükki kirándulással zártuk a napot.

A harmadik nap a Vendégségben Miskolcon program kitalálója, *Rózsa Edit* kommunikációs szaktanácsadó előadásával kezdődött. A különböző fantasztikus, első hallásra bizony bizarr ötletek megvalósításáról tartott előadása után valóban elhittük, hogy előttünk nincs lehetetlen. Egy ismert szólás kívánczik ide: nincs lehetlenség csak tehetlenség. A Kocsonyafesztivál kiöltője újabb hihetetlen programsorozatot tervez a diósgyőri vár évszázados falai közé. A boszorkánysággal kapcsolatos hiedelmek augusztus végére tervezett felélesztése mint miskolci turistacsalogató nem egy szürke ötlet, az biztos.

Az utolsó előadást *Steiner István* kommunikációs szakértő, a Miskolci Egyetem és több budapesti felsőoktatási intézmény oktatója élvezetes szerepjátékkal illusztrálta.

Vajon jó talajba hullott a háromnapos tréning mondanivalója? E kérdésre a miskolci Városi Könyvtár munkatársainak tömören megfogalmazott gondolatai adnak választ:

„Bármilyen könyvtári tevékenység sikere és hatékonysága a megtervezettségétől, tudatosságtól, rendszerben gondolkodástól függ.

Terveinkről, céljainkról írjunk részletes, pénzügyileg is kidolgozott konkrét anyagot, amit bármikor „előkapunk a fiókból”. Egy-egy terv

megvalósulása azon is múlhat, milyen gyorsan reagálunk az adódó lehetőségekre. Szponzort is csak ilyen terv birtokában kereshetünk. A mecénások csak konkrét dolgokat támogatnak.

Minden intézménynek van egy bizalmi folyószámlája, amely jelzi az adott intézmény társadalmi elfogadottságát. A számla egyenlege erősen befolyásolja az intézmény akcióinak, rendezvényeinek sikerét. Az, hogy pozitív vagy negatív a számla, csak rajtunk múlik.” (Pálfi Erika, Tumikné Csurák Ágnes)

Reményeink szerint a kollégák a hallottak és tanultak birtokában eredményes párbeszédet folytatnak a közélet, a civil szféra és a gazdasági terület képviselőivel. Ennek hatásaként várhatóan megerősödik majd könyvtárunk pozíciója az adott településen, és a sajátjuk is.

Gulyás Lászlóné

Teleki József- emlékkiállítás

Teleki József, az Akadémiai *első* elnöke és könyvtárának alapítója halálának százötvenedik évfordulóján az Akadémiai Könyvtár „... a nemzet műveltségét kell mindenek előtt emelni ...” címmel kamarakiállítással tiszteleg a tudós és könyvtárgyarapító elnök emléke előtt. A kiállítást *Vizi E. Szilveszter*, az MTA jelenlegi elnöke nyitotta meg a magyar tudomány ünnepe alkalmából, 2005. november 8-án.

Élete

Gróf Teleki József „a tudományokban egye-sült két haza gyermekeként” 1790. október 24-én született Pesten. Szülei, gróf Teleki László és gróf Teleki Mária, a királyi Magyarországon és Erdélyben egyaránt birtokos család tagjai voltak. Mindkét ágon, több generáción keresztül örökölt hagyomány volt a tudományok és az irodalom művelése mellett a hazai szellemi élet támogatása. Teleki József – követve az apai példát – alapfokú tanulmányait részben otthon, részben a Kolozsvári Református Kollégiumban végezte. 1806-tól jogi tanulmányokat folytatott a pesti egyetemen. Közigazgatási gyakorlat szerzése céljából 1808 és 1810 között Pest várme-gye aljegyzője volt, majd állami szolgálatba lépett, a Helytartótanácsnál lett fogalmazó. Megszakítva hivatali pályáját, 1812 és 1814 között

Göttingenben az egyetem előadásait hallgatta. Rendkívüli szorgalommal tanult, az egyetemi élet vigalmai helyett minden idejét a tantermek, a könyvtár és az otthoni tanulás foglalta le. Hazatérése után töretlen, gyors hivatali előmenetel várt rá. 1818-ban a Helytartótanács titkára, 1824-ben a királyi tábla bírója lett. 1827-től csanádi, 1830-tól szabolcsi főispán, majd 1832-től a bécsi magyar kancellária előadó tanácsosa. 1840-ben a pozsonyi országgyűlésen koronaórré választották. 1842-ben az uralkodó (V. Ferdinánd) Erdély kormányzójává nevezte ki. Ezt a tisztségét 1848. május 30-áig töltötte be, amikor az utolsó erdélyi rendi országgyűlésen kimondták Erdély és Magyarország unióját.

A tudós

Egyetemi tanulmányainak befejezése után Teleki József nyelvészeti munkásságával kapcsolódott be Pest-Buda szellemi életébe. A *magyar nyelvnek tökéletesítése új szavak és új szólásmódok által* című pályaműve, amely a Marcziányi Intézet 1816. évi nyelvtudományi jutalmát nyerte, a XIX. század első felének egyik legjelentősebb magyar nyelvelméleti munkája. Teleki József művének jelentősége abban áll, hogy nyelvtudományi alapokra fektetve, a külföldi szakirodalmat is bekapcsolva, rendszeres összefoglaló előadásban alkotta meg a nyelvújítás elméletét. Az ortológus és neológus szélsőségek között az arany középutat kereste, bár a mű egészét tekintve a nyelvújítók mellett tett hitet, Kazinczy törekvéseit szentesítette.

A nyelvtudomány terén elért sikerei ellenére Teleki József az 1820-as évek legelejétől véglegesen a történeti kutatások mellett döntött. Kutatásai tárgyául Magyarország történetének egyik legfényesebb korszakát, a XV. századot választotta. Megítélése szerint a Hunyadiak korából állt rendelkezésére akkora forrásanyag, hogy annak nemcsak eseménytörténetét, hanem társadalom- és művelődéstörténetét is bemutathatta. Monumentális műve, a *Hunyadiak kora* Teleki Józsefet a XIX. század legjelentősebb történetírói közé emelte. Munkáját az Akadémia megbízásából Csáki Dezső folytatta a XIX. század második felében.

A könyvtáralapító elnök

Széchenyi Istvánnak az 1825/27-es országgyűlésen az Akadémia megalapítására tett felajánlá-

sához csatlakozva gróf Teleki József 1826. március 17-én maga, mostohaanyja, valamint testvérei nevében közel harmincezer kötetes családi könyvtárukat a létrehozandó „Magyar Tudományos Intézetnek” ajándékozta. 1827. november 30-án József nádor a „Magyar Academia Alap-Intézetének és Rendszabásainak kidolgozására” küldöttséget nevezett ki, és ennek elnökévé Teleki Józsefet kérte fel, akit 1830. november 17-én, a Magyar Tudós Társaság alakuló ülésén elnökké választottak. Tisztségét haláláig, 1855-ig viselte.

Az Akadémia alapszabályait kidolgozó bizottság első ülésén – 1828. március 15-én – mondott beszédében Teleki József megfogalmazta elképzeléseit a Magyar Tudományos Akadémia feladatát, működését illetően: a Tudós Társaság tagjainak munkálkodása a nemzeti egységet szolgálja, a tudósok szabadon dolgozhassanak, semmi ne korlátozza őket tudományos munkájukban.

A szabadságharc leverését követően a politikától véglegesen visszavonult Teleki József minden erőfeszítését az Akadémia fenntartására, megerősítésére fordította. Az a célkitűzés vezetett, hogy az Akadémia a működési nehézségek ellenére korszerű tudományos központtá fejlődjön. Pesten halt meg, 1855. február 15-én. Február 18-án helyezték örök nyugalomra Szirákon, a családi sírboltban.

Az Akadémia keretében létesített nyilvános tudományos könyvtár – Teleki az alapítólevélben „a haza minden polgára” használatára szánta a könyvtárt – a Magyar Tudós Társaság sajátossága volt. A külföldi akadémiák inkább kisebb, főként folyóiratokból álló zárt könyvtárt létesítettek.

1836-ban az Úri utcai Trattner–Károlyi-házban (ma Petőfi Sándor u. 3.) bérelt helyiségeket a Magyar Tudós Társaság. Itt a hivatali szobák és üléstermek mellett négy nagyobb és négy kisebb helyiséget a könyvtárnak is biztosítottak. Ezeket már megfelelő könyvtári berendezéssel látták el, így lehetőség nyílt a Tudós Társaság saját könyvanyaga teljes rendezésére és az addig a Szervita téren őrzött Teleki-könyvtár átvételére.

Toldy Ferenc, az Akadémia főtitkára 1844 őszére készült el a rendezéssel. Ekkoriban vezethette végig Toldy Vörösmarty Mihályt, a Tudós Társaság rendes tagját, a könyvtár helyiségein, aki ezen élmény hatására írta *Gondolatok a könyvtárban* című versét. A könyvtárt hivatalosan az 1844. évi XIII. nagygyűlés keretében –

december 23-án – nyitották meg. A főtitkár bemutatta a könyvtár helyiségeit, melyek közül az egyiket Teleki József elnök Ferenczy István által készített mellszobra díszítette.

Teleki József negyedszázados elnöksége alatt rendszeres ajándékokkal gyarapította az általa alapított Akadémiai Könyvtárt. Az első nagyobb hagyatékot, a Kresznerics-féle könyv-, ősnymtatvány- és pénzgyűjteményt Teleki József vásárolta meg az Akadémia számára. 1840-ben megvett és a könyvtárnak adományozott egy Mátyás király könyvtárából származó kódexet, egy corvinát (Ludovicus Carbo: *Dialogus de Matthiae regis laudibus et gestis*, 1473–1475).

1850 nyarán megszerezte a könyvtár számára Jancsó Imre elhunyt miniszteri tanácsos hungarika-könyvtárát. Ugyanakkor saját könyvtárának egy részét, benne ősnymtatványokat és Aldina-gyűjteményét, összesen több mint hatszáz kötetet ajándékozott az Akadémiai Könyvtárnak. Gróf Teleki József nem csak elnöke volt az Akadémiának, élete teljesen egybefonódott azokkal. Végrendeletében méltóképpen gondoskodott „második családjáról”: a Magyar Tudományos Akadémiára hagyta ötezer kötetes kézikönyvtárát, valamint 24 ezer forintot a könyvtár gyarapítására.

A kiállítás a Könyvtár Vasarely-termében 2005. december 3-áig tekinthető meg, vasárnap kivételével naponta 10 és 17 óra között. Az Akadémiai Könyvtár honlapján összeállítás tekinthető meg Teleki József akadémiai tevékenységéről és tudományos munkásságáról: <http://www.mtak.hu>

Körmendy Kinga – Mázi Béla
a kiállítás rendezői

Könyvtárostánárok nyugdíjban

Az iskolai könyvtárosok a XX. század második felében nehéz körülmények között dolgoztak hazánkban.

Az 1950-es években – igen kevés kivétellel – külön díjazás és szakképesítés nélkül látták el feladatukat, az iskola igazgatójának utasítása alapján. A hatvanas évek második felében több helyen biztosítottak az általános iskolákban a tanároknak 2–4 túlórárt, a könyvtár nyitva tartásának megfelelően. 1971-től Budapesten vala-

mennyi általános iskolában kötelezővé vált a díjazás, a könyvtári munka mennyiségének megfelelően. A középiskolákban már teljes (48 majd 40) óraszámban kezdtek alkalmazni könyvtárostánárokat. Nőtt az iskolákban a könyvtári alapterület, az állomány, a gépesítés, általában javult a munkafeltétel az utóbbi ötven év alatt.

A nyugdíjazáskor azonban változatlan a könyvtárostánárok helyzete. Idézek egy levélből, melyet egy évtizeddel ezelőtt kaptam. (Az írója a múlt évben halt meg.)

„A fizikai fáradtságom oka, hogy nyugdíj előtt pár hónappal mindent elvállalok, ami pénzt hoz. Most nagyon keserű dolgokat tudnék elmondani a könyvtárosok anyagi megbecsüléséről. A negyedik évet húzom rá. De hiszen te tudod! Ha időben megyek el nyugdíjba, milyen kevés lenne most! Így sem lesz sok. (...) Tavaly szeptemberben elvállaltam a dolgozók középiskolájában a második osztályt, az idén pedig mellé még kettőt. Heti két-három alkalommal délután négyig, néha hétig dolgozom (dolgoztam, mert egy hónapja feladtam). Négy osztály dolgozata, beszámoló, készülés az órákra, mindig éjfélig elhúzódozó munkát jelentett. Úgy nézett ki, még így is megéri, de jött egy rendelet, miszerint ez már két éve nem számít túlórának, csak mellékállásnak, s éppen ezért nem képez nyugdíjajánlatot. Ezt persze csak most, márciusban közölték velem, nem ismerték az illetékesek a rendeletet. (...) Szerintem az egyesület léphetne e téren, mint érdekképviselői szervezet is. (...) a könyvtárosok tartalmi munkáját emelni csak akkor lehet, ha a könyvtáros meg tudja szerezni a korosztályának megfelelő testületi bért, túlórák hajszolása nélkül. Nem lehet osztályfőnök. Nem is bírná. Ha a lelkét kiteszi sem lehet vezető pedagógus, tehát ilyen pótlékot sem remélhet. Marad tehát az alapbére. S ha az iskolavezetés kéri, helyettesíthet. Mindenképpen ki kellene dolgozni a *minőségi munkát is kifejező könyvtárosi pótlékrendszer, illetve bérezést.* Kisebbség lenne a fluktuáció. Többet lehetne követelni. (...) A munkámról, a könyvtárról nagyon sokat tudnék írni. Hatalmasat léptem előre az AV-dokumentumok gyűjtése és feldolgozása terén. Mint munkaközösség-vezető még mindig szervezem a könyvtári órákat, bemutató órákat.”

Most, 2000 után sokan írnak, mondanak hasonló gondolatokat. Többen *Szente Ferenc* soraival búcsúznak: „Nyugtalan lelkiismerettel bú-